



Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (četvrto vijeće)

16. srpnja 2020.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Zaštita potrošača – Direktiva 93/13/EEZ – Članci 6. i 7. – Potrošački ugovori – Hipotekarni zajmovi – Nepoštene odredbe – Ugovorna odredba kojom se snošenje svih troškova zasnivanja i brisanja hipoteke prebacuje na teret korisnika kredita – Učinci proglašenja navedenih odredbi ništavima – Ovlasti nacionalnog suca u slučaju kad utvrdi da je neka odredba ‚nepoštena‘ – Raspodjela troškova – Primjena nacionalnih odredbi dopunske naravi – Članak 3. stavak 1. – Ocjena nepoštenosti ugovornih odredbi – Članak 4. stavak 2. – Izuzimanje odredbi koje se odnose na glavni predmet ugovora ili primjerenost cijene ili naknade – Uvjet – Članak 5. – Obveza jasnog i razumljivog teksta ugovornih odredbi – Troškovi – Zastara – Načelo djelotvornosti”

U spojenim predmetima C-224/19 i C-259/19,

povodom dvaju zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koje su uputili Juzgado de Primera Instancia n° 17 de Palma de Mallorca (Prvostupanjski sud br. 17 u Palmi de Mallorca, Španjolska) (C-224/19) i Juzgado de Primera Instancia e Instrucción de Ceuta (Prvostupanjski i istražni sud u Ceuti, Španjolska) (C-259/19), odlukama od 12. ožujka 2019. i 13. ožujka 2019., koje je Sud zaprimio 14. ožujka 2019. i 27. ožujka 2019., u postupcima

CY

protiv

Caixabank SA (C-224/19),

i

LG,

PK

protiv

Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA (C-259/19),

SUD (četvrto vijeće),

u sastavu: M. Vilaras, predsjednik vijeća, S. Rodin (izvjestitelj), D. Šváby, K. Jürimäe i N. Piçarra, suci,

nezavisni odvjetnik: H. Saugmandsgaard Øe,

tajnik: A. Calot Escobar,

* Jezik postupka: španjolski

uzimajući u obzir pisani postupak,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za CY, N. Martínez Blanco, *abogado*,
- za Caixabank SA, J. Gutiérrez de Cabiedes Hidalgo de Caviedes, *abogado*,
- za LG, R. Salamanca Sánchez, *abogado*, i M. C. Ruiz Reina, *procuradora*,
- za Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA, C. Fernández Vicién, J. Capell Navarro i A. Picón Franco, *abogados*,
- za španjolsku vladu, L. Aguilera Ruiz i M. J. García-Valdecasas Dorrego, u svojstvu agenata,
- za Europsku komisiju, J. Baquero Cruz i N. Ruiz García, u svojstvu agenata,

odlučivši, nakon što je saslušao nezavisnog odvjetnika, da u predmetu odluči bez mišljenja,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjevi za prethodnu odluku odnose se na tumačenje članka 3. do 8. Direktive Vijeća 93/13/EEZ od 5. travnja 1993. o nepoštenim uvjetima u potrošačkim ugovorima (SL 1993., L 95, str. 29.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 12., str. 24.).
- 2 Zahtjevi su upućeni u okviru dvaju sporova između osobe CY i društva Caixabank SA, u prvom sporu, te osoba LG i PK i društva Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA, u drugom sporu, u vezi s nepoštenim uvjetima u ugovorima o hipotekarnom zajmu.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 Šesnaesta, devetnaesta, dvadeseta i dvadeset četvrta uvodna izjava Direktive 93/13 glase:

„budući da se procjena nepoštenosti odredaba koja se provodi u skladu s odabranim općim kriterijima, posebno u prodaji ili pružanju javnih usluga gdje se usluge pružaju kolektivno čime se u obzir uzima čimbenik solidarnosti među korisnicima, mora upotpuniti tako da se najprije općenito ocijene različiti uključeni interesi; budući da to predstavlja uvjet o dobroj vjeri; budući da prilikom donošenja procjene o dobroj vjeri posebnu pozornost treba posvetiti jačini polazišta pregovaračkih strana, zatim je li potrošač bio naveden da prihvati odredbu i je li roba ili usluga prodana ili pružena na temelju posebne narudžbe potrošača; budući da prodavatelj robe ili pružatelj usluga možda ispunjava uvjet o dobroj vjeri ako postupi pošteno i pravedno u odnosu na drugu stranu o čijim zakonitim interesima mora voditi računa;

[...]

budući da se za potrebe ove direktive ocjena o nepoštenosti ne donosi o odredbama kojima se opisuje glavni predmet ugovora ili odnos kvalitete i cijene ponuđene robe ili usluge; budući da se glavni predmet ugovora, kao i odnos cijene i kvalitete, ipak može uzeti u obzir prilikom procjene o nepoštenosti ostalih odredaba [...]

budući da bi se ugovori trebali sastavljati jasnim, razumljivim jezikom, potrošač bi zapravo trebao dobiti mogućnost da pregleda sve odredbe i, u slučaju kakvih dvojbi, trebalo bi prevagnuti tumačenje koje je za potrošača najpovoljnije;

[...]

budući da sudovi ili upravna tijela država članica moraju na raspolaganju imati odgovarajuća i djelotvorna sredstva za sprečavanje stalne primjene nepoštenih odredaba u potrošačkim ugovorima.”

4 Članak 1. Direktive 93/13 glasi:

„1. Svrha ove Direktive je uskladiti zakone i druge propise država članica koji se odnose na nepoštene odredbe u ugovorima koji se sklapaju između prodavatelja robe ili pružatelja usluga i potrošača.

2. Ugovorne odredbe koje su odraz obaveznih zakonskih ili regulatornih odredaba i odredaba ili načela međunarodnih konvencija u kojima su države članice ili Zajednica stranke, posebno u području prijevoza, ne podliježu odredbama ove Direktive.”

5 U skladu s člankom 3. stavcima 1. i 2. te direktive:

„1. Ugovorna odredba o kojoj se nisu vodili pojedinačni pregovori smatra se nepoštenom ako u suprotnosti s uvjetom o dobroj vjeri, na štetu potrošača prouzroči znatniju neravnotežu u pravima i obvezama stranaka, proizašlih iz ugovora.

2. Uvijek se smatra da se o nekoj odredbi nije pojedinačno pregovaralo ako je ona sastavljena unaprijed pa potrošač nije mogao utjecati na njezin sadržaj, posebno u kontekstu unaprijed formuliranog standardnog ugovora.

[...]”

6 Članak 4. stavak 2. navedene direktive određuje:

„Procjena o tome jesu li neke odredbe nepoštene ne odnosi se na definiciju glavnog predmeta ugovora ni na primjerenost cijene i naknade na jednoj strani, i isporučene usluge i robu, na drugoj, sve dok su te odredbe jasno i razumljivo sastavljene.”

7 Članak 5. te direktive određuje:

„U slučaju ugovora u kojima se potrošaču sve ili određene odredbe nude u pisanom obliku, te odredbe uvijek moraju biti sročene jasno i razumljivo. [...]”

8 Članak 6. stavak 1. te direktive predviđa:

„Države članice utvrđuju da u ugovoru koji je prodavatelj robe ili pružatelj usluge sklopio s potrošačem prema nacionalnom pravu nepoštene odredbe nisu obvezujuće za potrošača, a da ugovor u tim uvjetima i dalje obvezuje stranke ako je u stanju nastaviti važiti i bez tih nepoštenih odredaba.”

9 Članak 7. stavak 1. te direktive glasi:

„U interesu potrošača i tržišnih konkurenata države članice osiguravaju da postoje primjerena i djelotvorna sredstva za sprečavanje stalnog korištenja nepoštenih odredaba u ugovorima koji prodavatelji robe i pružatelji usluga sklapaju s potrošačima.”

10 U skladu s člankom 8. te direktive:

„Države članice mogu usvojiti ili zadržati na snazi i strože odredbe, spojive s Ugovorom u području na koje se odnosi ova Direktiva, kako bi zajamčile višu razinu zaštite potrošača.”

Španjolsko pravo

Kraljevski zakonodavni dekret 1426/1989

- 11 Pravilo 6.a Priloga II. Real Decreto 1426/1989, por el que se aprueba el arancel de los notarios (Kraljevski zakonodavni dekret br. 1426/1989 kojim se potvrđuju javnobilježničke pristojbe) od 17. studenoga 1989. (BOE br. 285 od 28. studenoga 1989., str. 37169.), u verziji koja je bila na snazi u vrijeme nastanka činjenica u glavnom postupku, određuje:

„[Obveza plaćanja pristojbi] je na stranci koja je zatražila intervenciju ili usluge javnog bilježnika i, prema potrebi, onima koji imaju svojstvo zainteresirane osobe na temelju materijalnih i poreznih pravila [...]”

Kraljevski zakonodavni dekret 1427/1989

- 12 Osmo pravilo Priloga II. Real Decreto 1427/1989, por el que se aprueba el arancel de los registradores de la propiedad (Kraljevski zakonodavni dekret br. 1427/1989 kojim se potvrđuju zemljišnoknjižne pristojbe) od 17. studenoga 1989. (BOE br. 285 od 28. studenoga 1989., str. 37171.), u verziji koja je bila na snazi u vrijeme nastanka činjenica u glavnom postupku, nalaže obvezu [plaćanja zemljišnoknjižnih pristojbi] „osobi ili osobama u čiju se korist provodi neposredna uknjižba ili upis prava, pri čemu tu obvezu može ispuniti i [...] osoba koja je predložila dokument onomu koji traži pružanje usluge o kojoj je riječ ili u čiju se korist upisuje pravo ili zahtijeva potvrda”.

LCGC

- 13 Članak 7. Leya 7/1998, sobre condiciones generales de la contratación (Zakon 7/1998 o općim ugovornim uvjetima) od 13. travnja 1998. (BOE br. 89 od 14. travnja 1998., str. 12304.), u verziji primjenjivoj na dan potpisivanja ugovora o kojima je riječ u glavnom postupku (u daljnjem tekstu: LCGC), predviđa:

„Sljedeći opći uvjeti ne smatraju se uključenima u ugovor:

- (a) oni s kojima se potrošač nije stvarno imao priliku upoznati prije nego je ugovor sklopljen ili oni koji nisu potpisani, ako je to primjenjivo, u skladu s člankom 5.;
- (b) uvjeti koji su nečitljivi, dvosmisleni, nejasni i neshvatljivi, osim, u slučaju potonjih, kada ih je stranka izričito prihvatila pisanim putem i kada su u skladu s posebnim pravilima o transparentnosti ugovornih odredaba u tom području.”

14 Članak 8. LCGC-a glasi:

„1. Ništavi su opći uvjeti koji su, na štetu stranke, protivni odredbama zakona ili bilo kojem drugom prisilnom pravilu ili zabrani, osim ako se njima drukčije ne sankcionira njihovo kršenje.

2. Posebice, ništavi su nepošteni opći uvjeti u potrošačkim ugovorima [...]”

Kraljevska zakonodavna uredba 6/2000

- 15 Članak 40. Real Decreto-Leya 6/2000 de Medidas Urgentes de Intensificación de la Competencia en Mercados de Bienes y Servicios (Kraljevska zakonodavna uredba 6/2000 o hitnim mjerama za jačanje tržišnog natjecanja na tržištima robe i usluga) od 23. lipnja 2000. (BOE br. 151 od 24. lipnja 2000., str. 22440.), u verziji koja je bila na snazi na dan potpisivanja ugovora o kojima je riječ u glavnom postupku, određuje:

„[K]reditne institucije i druge financijske institucije izričito navode [...] pravo korisnika kredita da odredi, u dogovoru sa zajmodavcem, osobu ili subjekt koji će procijeniti nekretninu koja je predmet hipoteke [...]”

Kraljevski zakonodavni dekret 1/2007

- 16 Real Decreto Legislativo 1/2007, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios y otras leyes complementarias (Kraljevski zakonodavni dekret br. 1/2007 o odobravanju pročišćenog teksta Općeg zakona o zaštiti potrošača i korisnika i ostalih dopunskih zakona) od 16. studenoga 2007. (BOE br. 287 od 30. studenoga 2007., str. 49181.), u članku 8., naslovljenom „Osnovna prava potrošača i korisnika”, propisuje:

„Osnovna prava potrošača i korisnika su:

[...]

- (b) Zaštita njihovih legitimnih ekonomskih i socijalnih interesa; osobito u odnosu na nepoštene poslovne prakse i uključenje u ugovor nepoštenih ugovornih odredbi.

[...]

- (d) Točna informacija o različitim robama ili uslugama te obrazovanje i širenje informacija radi boljeg poznavanja njihove primjerene uporabe, korištenja i uživanja. [...]”

- 17 U članku 60. Kraljevskog zakonodavnog dekreta 1/2007, naslovljenom „Informacije koje prethode sklapanju ugovora”, predviđa se:

„1. Prije nego što se potrošač ili korisnik obveže na temelju ugovora ili odgovarajuće ponude, poduzetnik mu je dužan, osim ako to očito proizlazi iz ugovora, na jasan i razumljiv način pružiti relevantne, istinite i dostatne informacije o osnovnim značajkama ugovora, osobito o njegovim pravnim i ekonomskim uvjetima.

2. Relevantne su one obveze pružanja informacija o robi odnosno uslugama koje su utvrđene u ovom ili u nekom drugom primjenjivom propisu kao i:

- (a) glavne karakteristike robe ili usluga u mjeri u kojoj je to primjereno u odnosu na nosač podataka i na robu ili usluge;

[...]

- (c) ukupna cijena, uključujući sve poreze i pristojbe. Kada se zbog naravi dobara ili usluga cijena opravdano ne može izračunati unaprijed ili je podložna pripremi proračuna, način utvrđivanja cijene kao i svih dodatnih troškova prijevoza, isporuke ili poštanskih troškova odnosno, kad te troškove opravdano nije moguće izračunati unaprijed, činjenica da bi se ti dodatni troškovi mogli naplaćivati.

U svakoj informaciji koja se potrošaču i korisniku pruža u vezi s cijenom robe ili usluga, uključujući oglašavanje, priopćava se ukupna cijena te se, prema potrebi, prikazuju uvećanja odnosno sniženja cijene koja se mogu primijeniti, troškovi koji terete potrošača i korisnika te dodatni troškovi za pomoćne usluge, financiranje, korištenje različitim načinima plaćanja i drugim sličnim uvjetima plaćanja. [...]"

- 18 Članak 80. Kraljevskog zakonodavnog dekreta 1/2007, naslovljen „Zahtjevi u pogledu ugovornih odredbi o kojima se nije pojedinačno pregovaralo”, propisuje:

„1. U ugovorima s potrošačima i korisnicima koji sadržavaju odredbe o kojima se nije pojedinačno pregovaralo [...] spomenute odredbe moraju udovoljavati sljedećim zahtjevima:

- (a) konkretnost, jasnoća i jednostavnost sadržaja uz mogućnost izravnog razumijevanja [...]
- (b) dostupnost i čitljivost na način koji potrošaču i korisniku omogućuju da prije sklapanja ugovora budu upoznati s njegovim postojanjem i sadržajem. [...]
- (c) dobra vjera i pravična ravnoteža u pravima i obvezama stranaka, što u svakom slučaju isključuje upotrebu nepoštenih ugovornih odredbi. [...]"

- 19 Članak 82. Kraljevskog zakonodavnog dekreta 1/2007, naslovljen „Pojam nepoštenih odredbi”, određuje:

„1. Nepoštenima se smatraju sve one ugovorne odredbe koje nisu bile predmet pojedinačnog pregovaranja i sve one prakse o kojima nije postignut izričit sporazum kada one, suprotno zahtjevu dobre vjere, uzrokuju na štetu potrošača i korisnika znatniju neravnotežu u pravima i obvezama stranaka proizašlima iz ugovora.

2. [...] Kad poduzetnik izjavi da se o nekoj odredbi pojedinačno pregovaralo, na njemu je teret dokazivanja.

3. Nepoštenost ugovorne odredbe procjenjuje se tako da se u obzir uzimaju priroda robe ili usluga na koje se ugovor odnosi, sve popratne okolnosti sklapanja ugovora i sve ostale odredbe tog ugovora ili nekog drugog ugovora o kojem on ovisi. [...]"

- 20 U skladu s člankom 83. Kraljevskog zakonodavnog dekreta 1/2007, naslovljenim „Ništavost nepoštenih ugovornih odredbi i nastavak postojanja ugovora”:

„Nepoštene ugovorne odredbe su ništave i smatra se da nisu bile ugovorene. U tu svrhu, nakon saslušanja stranaka, sudac proglašava ništavim nepoštene odredbe ugovora, no ugovor ostaje obvezujući za stranke prema istim uvjetima ako može nastaviti vrijediti bez nepoštenih odredaba.”

- 21 Članak 87. Kraljevskog zakonodavnog dekreta 1/2007, naslovljen „Odredbe koje su nepoštene zbog neuzajamnosti”, u stavku 5. propisuje:

„Nepoštene su one odredbe koje, protivno dobroj vjeri, dovode do neuzajamnosti u okviru ugovora koja je na štetu potrošača i korisnika, a osobito:

[...]

5. [...] odredba koja predviđa plaćanje robe koja u stvarnosti nije bila upotrebljavana odnosno usluga koje nisu stvarno korištene. [...]”

- 22 Članak 89. Kraljevskog zakonodavnog dekreta 1/2007, naslovljen „Nepoštene odredbe koje utječu na sklapanje i izvršavanje ugovora”, propisuje:

„U svakom slučaju nepoštenim se odredbama smatra:

[...]

4. Nametanje potrošaču i korisniku dodatnih odnosno pomoćnih dobara i usluga, iako ih on nije naručio.

5. Povišenje cijene za pomoćne usluge [...] koje ne odgovaraju dodatnim uslugama koje se mogu pojedinačno prihvatiti ili odbiti [...]”

Zakon 2/2009

- 23 Ley 2/2009, por la que se regula la contratación con los consumidores de préstamos o créditos hipotecarios y de servicios de intermediación para la celebración de contratos de préstamo o crédito (Zakon 2/2009 o sklapanju potrošačkih ugovora o zajmu odnosno hipotekarnom kreditu i o posredničkim uslugama pri sklapanju takvih ugovora) od 31. ožujka 2009. (BOE br. 79, od 1. travnja 2009., str. 30843.) u članku 5. stavku 1., naslovljenom „Obveze transparentnosti cijena”, propisuje:

„Poduzeća slobodno utvrđuju svoje provizije, uvjete i troškove koji se mogu prebaciti na potrošače, bez drugih ograničenja osim onih vezanih uz nepoštene odredbe u ovom zakonu [...] kao i u [Kraljevskom zakonodavnom dekretu 1/2007].

Tarife koje uključuju provizije ili naknade i troškove koji se mogu potraživati, uključujući savjetodavne djelatnosti, navode slučajeve i, prema potrebi, učestalost u kojoj se primjenjuju. Provizije ili naknade ili troškovi prebačeni na klijenta moraju odgovarati stvarno pruženim uslugama ili nastalim troškovima. Usluge koje kupac nije izričito prihvatio ili zatražio ne dovode do nikakve provizije ni nikakva troška.”

LEC

- 24 Članak 394. Leya 1/2000, de Enjuiciamiento Civil (Zakon 1/2000 o Zakoniku o građanskom postupku) od 7. siječnja 2000. (BOE br. 7, od 8. siječnja 2000., str. 575.), u verziji koja je bila na snazi na dan potpisivanja ugovora o kojima je riječ u glavnom postupku (u daljnjem tekstu: LEC), određuje:

„1. U deklaratornim postupcima troškove u prvom stupnju snosi stranka čiji su svi dijelovi zahtjeva odbijeni, osim ako sud ocijeni, uz uredno obrazloženje, da predmet otvara ozbiljne činjenične ili pravne sumnje.

[...]

2. U slučaju djelomičnog prihvatanja ili odbijanja dijelova zahtjeva, svaka stranka snosi troškove povezane sa svojim postupkom te snosi polovinu zajedničkih troškova, osim ako postoje opravdani razlozi da se jednoj od stranaka naloži snošenje troškova za zlorababan postupak.

[...]"

Gradanski zakonik

25 Članak 1303. Códiga Civil (Gradanski zakonik) glasi:

„Kada se obveza proglasi ništavom, ugovorne strane moraju jedna drugoj vratiti stvari koje su bile predmet ugovora, plodove tih stvari i cijenu uvećanu za kamate, čime se ne dovode u pitanje sljedeći članci.”

26 U skladu s člankom 1964. stavkom 2. Gradanskog zakonika:

„Osobne tužbe koje ne podliježu određenom roku zastarijevaju pet godina od dana kada se smatra da je obveza primjenjiva. U slučaju kontinuiranih obveza činjenja ili nečinjenja, rok počinje teći od svake povrede tih obveza.”

27 Članak 1969. Gradanskog zakonika navodi:

„Rok zastare za sve vrste tužbi računa se od dana kada se mogu podnijeti, ako posebnim odredbama nije što drugo određeno.”

Uredba o kamatnim stopama i provizijama, standardima postupanja, obavješćavanju stranaka i oglašavanju kreditnih institucija

28 Poglavlje 1. Ordena sobre tipos de interés y comisiones, normas de actuación, información a clientes y publicidad de las Entidades de crédito (Uredba od 12. prosinca 1989. o kamatnim stopama i provizijama, standardima postupanja, obavješćavanju stranaka i oglašavanju kreditnih institucija) od 12. prosinca 1989. (BOE br. 303 od 19. prosinca 1989., str. 39289.), u verziji primjenjivoj na dan potpisivanja ugovora o kojem je riječ u glavnom postupku, glasi:

„Peto. Kreditne institucije slobodno utvrđuju provizije za transakcije i usluge koje pružaju

[...]

Ni u kojem slučaju ne smiju se naplatiti provizije ili troškovi za usluge koje klijent nije prihvatio ili zatražio. Provizije odnosno troškovi koji se zaračunavaju moraju odgovarati stvarno pruženim uslugama ili nastalim troškovima.”

Glavni postupci i prethodna pitanja

Predmet C-224/19

29 Dana 16. svibnja 2000. CY je s financijskom institucijom Caixabank sklopio ugovor o hipotekarnom zajmu pred javnim bilježnikom u prvotnom iznosu od 81 136,63 eura, kojim je također bilo predviđeno plaćanje promjenjivih kamata.

- 30 Četvrta odredba tog ugovora zahtijeva od zajmoprimca plaćanje „naknade za otvaranje”. Tom odredbom određuje se:

„Sljedeće naknade utvrđuju se u korist [Caixabanka] i na teret kreditirane stranke:

(A) Naknada za otvaranje, izračunana prema ukupnom iznosu zajma, koja se jednokratno plaća tijekom sklapanja ovog akta: 1 %, tj. iznos od sto trideset pet tisuća španjolskih pezeta (135 000), što je jednako 811,37 eura.”

- 31 Petom odredbom navedenog ugovora korisniku kredita nalaže se plaćanje svih troškova zasnivanja i brisanja hipoteke. Ta odredba glasi:

„Kreditirana stranka snosi troškove procjene nekretnine opterećene hipotekom[;] sve ostale troškove i poreze koji proizlaze iz ovog javnobilježničkog akta, akta i ugovora koji su u njemu formalizirani kao i njegov upis u Registar Propiedad (zemljišnu knjigu)[;] sve ostale troškove i poreze koji proizlaze iz svih sklapanja akata koji će biti potrebni kako bi se ovaj dokument i isprava kojom se utvrđuje prestanak njegovih učinaka upisali u zemljišne knjige, uključujući sve ostale troškove i poreze koji proizlaze iz isprava kojima se potvrđuje primitak, u potpunosti ili djelomično, pozajmljenih iznosa kao i nagrade odvjetnicima i sudskim izvršiteljima u slučaju sudske ovrhe, čak i ako njihova intervencija nije obvezna.”

- 32 CY je 22. ožujka 2018. podnio tužbu pred Juzgadam de Primera Instancia n.º 17 de Palma de Mallorca (Prvostupanjski sud br. 17 u Palmi de Mallorca, Španjolska) kako bi na temelju zakonodavstva u području zaštite potrošača ishodio utvrđenje ništavosti četvrte i pete odredbe predmetnog ugovora zbog njihove nepoštenosti (u daljnjem tekstu: sporne odredbe) kao i povrat svih iznosa plaćenih na temelju te odredbe. Caixabank smatra da su sporne odredbe u potpunosti valjane. U okviru tog postupka CY je smatrao potrebnim da nacionalni sud Sudu uputi prethodna pitanja koja se odnose na navedene sporne odredbe.

- 33 Što se tiče odredbe o troškovima hipoteke, sud koji je uputio zahtjev naglašava da španjolska sudska praksa većinom smatra tu vrstu odredbi nepoštenom i, slijedom toga, ništavom. Međutim, taj sud napominje da su, što se tiče učinaka te ništavosti, španjolski sudovi donosili različite i proturječne odluke koje potrošače i financijske institucije stavljaju u položaj pravne nesigurnosti. U tom pogledu navedeni sud uzima u obzir više sudskih praksi koje smatra „umjerenima” u restitucijskim učincima utvrđenja ništavosti, postavljajući pitanje jesu li one sukladne članku 6. stavku 1. Direktive 93/13 u vezi s njezinim člankom 7. stavkom 1.

- 34 Što se tiče odredbe kojom se određuje naknada za otvaranje, Juzgado de Primera Instancia n.º 17 de Palma de Mallorca (Prvostupanjski sud br. 17 u Palmi de Mallorca) primijetio je konsenzus regionalnih sudova o njezinoj nepoštenosti i ništavosti zbog toga što takva naknada ne odgovara nijednoj stvarnoj usluzi ili trošku. Međutim, Tribunal Supremo (Vrhovni sud, Španjolska) nedavno je proturječio tom smjeru sudske prakse, smatrajući da naknadu za otvaranje, kao dio glavnog predmeta ugovora o zajmu, treba isključiti iz nadzora njegove nepoštenosti na temelju članka 4. stavka 2. Direktive 93/13. Sud koji je uputio zahtjev pita se o osnovanosti takvog razmišljanja Tribunala Supremo (Vrhovni sud) te se također pita utječe li na odgovor na to pitanje činjenica da Kraljevina Španjolska nije prenijela navedeni članak 4. Direktive 93/13 u španjolsko pravo kako bi osigurala višu razinu zaštite potrošača, u skladu s člankom 8. te direktive.

35 U tim je okolnostima Juzgado de Primera Instancia n.º 17 de Palma de Mallorca (Prvostupanjski sud br. 17 u Palmi de Mallorca) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedećih trinaest prethodnih pitanja:

- „1. Mogu li se, s obzirom na članak 6. stavak 1. Direktive 93/13 – nakon proglašenja ništavom zbog nepoštenosti odredbe koja sve troškove zasnivanja, izmjene ili brisanja hipotekarnog zajma nameće zajmoprimcu – ublažiti restitucijski učinci tog proglašenja?
2. Može li se, s obzirom na članak 6. stavak 1. Direktive 93/13, smatrati da se nacionalnom sudskom praksom koja utvrđuje da, nakon proglašenja ništavosti odredbe koja sve troškove zasnivanja, izmjene ili brisanja hipotekarnog zajma nameće zajmoprimcu, zajmodavac i zajmoprimac moraju snositi javnobilježničke i agencijske troškove u jednakim dijelovima ublažavaju, sudskim putem, učinci proglašenja ništavosti nepoštenih odredbi zbog čega je ta praksa protivna načelu neobvezanosti iz članka 6. stavka 1. Direktive 93/13?
3. Može li se, s obzirom na članak 6. stavak 1. Direktive 93/13, smatrati da se nacionalnom sudskom praksom koja utvrđuje da nakon proglašenja ništavosti odredbe koja sve troškove zasnivanja, izmjene ili brisanja hipotekarnog zajma nameće zajmoprimcu potonjem također treba naložiti plaćanje troškova procjene nekretnine i poreza na zasnivanje hipoteke proizšlih iz sklapanja kredita povređuje načelo prema kojem nepoštena odredba koja je proglašena ništavom ne obvezuje potrošača i je li članku 3. stavku 2. Direktive 93/13 protivno to da se zajmoprimcu nametne teret dokazivanja da mu nije bilo dopušteno ponuditi vlastitu procjenu nekretnine?
4. Je li, s obzirom na članak 6. stavak 1. Direktive 93/13, [navedenoj direktivi] protivna nacionalna sudska praksa koja utvrđuje da nakon proglašenja ništavosti odredbe koja sve troškove zasnivanja, izmjene ili brisanja hipotekarnog zajma nameće zajmoprimcu ona i dalje može proizvoditi učinke prema potonjem u slučaju izmjena odnosno brisanja hipoteke, na način da mora nastaviti plaćati troškove koji proizlaze iz takve izmjene ili brisanja i znači li nametanje tih troškova zajmoprimcu povredu načela prema kojem nepoštena odredba koja je proglašena ništavom ne obvezuje potrošača?
5. Je li, s obzirom na članak 6. stavak 1. u vezi s člankom 7. stavkom 1. Direktive 93/13, nacionalna sudska praksa koja djelomično isključuje restitucijski učinak proglašenja ništavom nepoštenih odredbi koja sve troškove zasnivanja, izmjene ili brisanja hipotekarnog zajma nameće zajmoprimcu, protivna odvrćajućem učinku u odnosu na poduzetnika, utvrđenom u članku 7. stavku 1. Direktive 93/13?
6. Može li se, s obzirom na načelo nemogućnosti ublažavanja odredbi proglašenih ništavima, koje je utvrđeno u sudskoj praksi Suda Europske unije, i s obzirom na načelo neobvezanosti iz članka 6. Direktive, ocijeniti protivnom toj direktivi nacionalna sudska praksa koja ublažava restitucijske učinke nakon proglašenja ništavosti odredbe koja sve troškove zasnivanja, izmjene ili brisanja nameće zajmoprimcu, zaštićujući interes zajmodavca?
7. Može li se, s obzirom na članak 3. stavke 1. i 2. Direktive 93/13, smatrati da nacionalna sudska praksa koja utvrđuje da odredba o „naknadi za obradu zahtjeva” automatski udovoljava testu transparentnosti povređuje načelo o prebacivanju tereta dokazivanja, utvrđeno u članku 3. stavku 2. Direktive, imajući u vidu činjenicu da prodavatelj robe odnosno pružatelj usluga nije dužan dokazivati da je pružio prethodne informacije i da se o odredbi pojedinačno pregovaralo?
8. Je li članku 3. Direktive 93/13 i sudskoj praksi Suda Europske unije protivno to da se u nacionalnoj sudskoj praksi zauzme stajalište da potrošač mora automatski biti upoznat s činjenicom da je naplata naknade za obradu zahtjeva uobičajena praksa financijskih institucija i

da stoga nije nužno da zajmodavac ponudi bilo kakav dokaz o tome da se o odredbi pojedinačno pregovaralo ili, suprotno tomu, zajmodavac u svakom slučaju mora dokazati postojanje pojedinačnog pregovaranja?

9. Je li, s obzirom na članke 3. i 4. Direktive 93/13 i sudsku praksu Suda Europske unije, toj direktivi protivna nacionalna sudska praksa koja utvrđuje da se nepoštenost odredbe o „naknadi za obradu zahtjeva” ne može ocjenjivati na temelju članka 4. stavka 2. jer se ona odnosi na definiciju glavnog predmeta ugovora ili, suprotno tomu, treba smatrati da spomenuta naknada nije dio ugovorene cijene nego dodatna naknada, zbog čega se nacionalnom sudu mora omogućiti da provede nadzor transparentnosti i/ili sadržaja kako bi se na taj način, u skladu s nacionalnim pravom, ocijenio nepoštenost odredbe?
10. Je li, s obzirom na članak 4. stavak 2. Direktive 93/13, koji nije prenesen u španjolski pravni poredak LCGC-om, članku 8. navedene direktive protivno to što se španjolski sud poziva na i primjenjuje njezin članak 4. stavak 2., iako zakonodavac tu odredbu nije želio prenijeti u španjolski pravni poredak – namjeravajući ostvariti sveobuhvatnu razinu zaštite u odnosu na sve odredbe koje bi prodavatelj robe odnosno pružatelj usluga mogao uvrstiti u ugovor s potrošačem, uključujući one koje se odnose na glavni predmet ugovora, čak i ako su jasno i razumljivo sastavljene – ako se smatra da odredba o „naknadi za obradu zahtjeva” čini glavni predmet ugovora o zajmu?
11. S obzirom na članak 3. stavak 1. Direktive 93/13, uzrokuje li odredba o „naknadi za obradu zahtjeva” – kada se o njoj nije pojedinačno pregovaralo i kada financijska institucija nije dokazala da ona odgovara uslugama koje su stvarno pružene i troškovima koji su joj stvarno nastali – znatnu neravnotežu u pravima i obvezama stranaka iz ugovora, zbog koje bi je nacionalni sud trebao poništiti?
12. Treba li, s obzirom na članak 6. stavak 1. u vezi s člankom 7. stavkom 1. Direktive 93/13, odluku o tome da prodavatelj robe odnosno pružatelj usluga snosi troškove – donesenu u postupku u kojem je potrošač podnio tužbe za proglašenje ništavosti nepoštenih odredbi sadržanih u ugovoru koji je s njim sklopio – i u kojem su sudovi proglasili navedenu ništavost, temeljiti na načelu neobvezanosti i načelu odvrćajućeg učinka u odnosu na poduzetnika, kada je te tužbe za proglašenje ništavosti nacionalni sud prihvatio, neovisno o tome jesu li doista izvršeni povrati iznosa koji su naloženi presudom, pri čemu se podrazumijeva da je proglašenje ništavosti odredbe glavni zahtjev, dok je povrat plaćenih iznosa isključivo sporedna tražbina povezana s prethodno navedenom?
13. Mogu li se, s obzirom na načela neobvezanosti i odvrćajućeg učinka iz Direktive 93/13 (članak 6. stavak 1. i članak 7. stavak 1.), restitucijski učinci proizašli iz proglašenja ništavom nepoštene odredbe sadržane u ugovoru što su ga sklopili potrošač i prodavatelj robe odnosno pružatelj usluga vremenski ograničiti prihvaćanjem prigovora da je tužba za povrat plaćenih iznosa zastarjela, unatoč tomu što u skladu s nacionalnim pravom tužba za proglašenje apsolutne ništavosti nepoštene odredbe ne zastarijeva?”

Predmet C-259/19

- 36 LG i PK sklopili su 1. srpnja 2011. s financijskom institucijom Banco Bilbao Vizcaya Argentaria ugovor o hipotekarnom zajmu koji je uključivao odredbu kojom se, prema navodima suda koji je uputio zahtjev, određuje da korisnik kredita treba snositi sve troškove formaliziranja i prestanka hipoteke.
- 37 Tužitelji iz glavnog postupka su Juzgado de Primera Instancia e Instrucción de Ceuta (Prvostupanjski i istražni sud u Ceuti, Španjolska) podnijeli tužbu radi utvrđenja ništavosti navedene odredbe zbog njezine nepoštenosti.

38 Budući da su razlozi u biti slični onima iz zahtjeva za prethodnu odluku u predmetu C-224/19, Juzgado de Primera Instancia e Instrucción de Ceuta (Prvostupanjski i istražni sud u Ceuti) odlučio je prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

- „1. Je li, radi očuvanja zaštite potrošača i korisnika i poštovanja sudske prakse koja je razvija, u skladu s pravom Unije, Direktivom [93/13], a osobito njezinim člankom 6. stavkom 1. i člankom 7. stavkom 1., to što Tribunal Supremo (Vrhovni sud, Španjolska) u svojim presudama 44 do 49 od 23. siječnja 2019. kao nedvosmislen kriterij određuje da je u potrošačkim ugovorima o hipotekarnom kreditu nepoštena ona odredba o kojoj se nije pregovaralo i kojom se određuje da sve troškove ugovaranja hipotekarnog kredita treba snositi korisnik kredita, uz raspodjelu različitih iznosa uključenih u navedenu nepoštenu odredbu koja je proglašena ništavom, između banke kao pružatelja usluge i potrošača kao korisnika kredita, kako bi se ograničio povrat neopravdano plaćenih iznosa primjenom nacionalnog zakonodavstva?
2. Je li, radi očuvanja zaštite potrošača i korisnika i poštovanja sudske prakse koja je razvija, u skladu s pravom Unije, Direktivom [93/13], a osobito njezinim člankom 6. stavkom 1. i člankom 7. stavkom 1., to što Tribunal Supremo (Vrhovni sud, Španjolska) logički tumači odredbu koja je ništava zbog svoje nepoštenosti ako njezino ukidanje i učinci ne utječu na mogućnost daljnjeg postojanja ugovora o kreditu osiguranog hipotekom?”

O prethodnim pitanjima

Dopuštenost

Dopuštenost drugog, trećeg i četvrtog pitanja u predmetu C-224/19

- 39 Španjolska vlada ističe nenadležnost Suda za odlučivanje o drugom, trećem i četvrtom prethodnom pitanju u predmetu C-224/19 jer se odnose na pitanje tko je dužan platiti određene troškove na temelju važećeg nacionalnog zakonodavstva, što je pitanje tumačenja i primjene nacionalnog prava, koje je kao takvo isključeno iz diskrecijske ovlasti Suda prema ustaljenoj sudskoj praksi (presuda od 21. listopada 2010., Padawan, C-467/08, EU:C:2010:620, t. 22.).
- 40 U tom pogledu valja istaknuti da prema toj sudskoj praksi, u okviru ispitivanja zahtjeva za prethodnu odluku, Sud mora uzeti u obzir činjenični i pravni kontekst prethodnih pitanja, kako je utvrđen odlukom kojom se upućuje prethodno pitanje. Stoga Sud nije nadležan za odlučivanje o tome je li tumačenje koje je sud koji je uputio zahtjev dao nacionalnim odredbama pravilno.
- 41 Nasuprot tomu, ako se postavljena pitanja odnose na tumačenje prava Unije, Sud u načelu mora donijeti odluku (presuda od 21. listopada 2010., Padawan, C-467/08, EU:C:2010:620, t. 21. i navedena sudska praksa).
- 42 Međutim, iz drugog, trećeg i četvrtog pitanja jasno proizlazi da je Sud pozvan izjasniti se o tumačenju članka 3. stavka 2. i članka 6. stavka 1. Direktive 93/13. Konkretno, sud koji je uputio zahtjev pita se treba li te odredbe tumačiti na način da im se protivi određena nacionalna sudska praksa. Iz toga slijedi da Sud ni u jednom trenutku nije pozvan tumačiti nacionalno pravo.
- 43 Iz prethodno navedenog proizlazi da je drugo, treće i četvrto pitanje u predmetu C-224/19 dopušteno.

Dopuštenost dvanaestog pitanja u predmetu C-224/19

- 44 Caixabank osporava dopuštenost dvanaestog pitanja postavljenog u predmetu C-224/19 kao i nadležnost Suda da na njega odgovori, ističući, s jedne strane, da sud koji je uputio zahtjev nije naveo elemente korisne za odgovor na to pitanje, odnosno nacionalna pravila o snošenju troškova i u kojoj mjeri ta pravila mogu ugroziti prava potrošača zajamčena Direktivom 93/13 i, s druge strane, da su nacionalna pravila o troškovima u nadležnosti država članica.
- 45 Međutim, iako sud koji je uputio zahtjev nije naveo odredbu španjolskog prava koja uređuje podjelu troškova u glavnom postupku, španjolska je vlada u svojim pisanim očitovanjima navela da je riječ o članku 394. LEC-a, čiji je tekst pružila, tako da Sud raspolaže potrebnim elementima za odlučivanje o dvanaestom pitanju u predmetu C-224/19. Nadalje, budući da se to pitanje ne odnosi na tumačenje ili primjenu članka 394. LEC-a, nego u biti na pitanje treba li članak 6. stavak 1. ili članak 7. stavak 1. Direktive 93/13 tumačiti na način da im se protivi primjena odredbe poput članka 394. LEC-a u okolnostima glavnog postupka u predmetu C-224/19, Sud je nadležan odgovoriti na to pitanje.

Meritum

- 46 Najprije valja podsjetiti da je prema ustaljenoj sudskoj praksi, u okviru postupka suradnje između nacionalnih sudova i Suda uspostavljenog člankom 267. UFEU-a, dužnost Suda da nacionalnom sudu pruži koristan odgovor koji će mu omogućiti odlučivanje o sporu koji se pred njim vodi. U tom smislu Sud će prema potrebi preoblikovati pitanja koja su mu postavljena (presuda od 7. kolovoza 2018., Smith, C-122/17, EU:C:2018:631, t. 34.).
- 47 Nadalje, okolnost da je nacionalni sud na formalnom planu sastavio svoj zahtjev za prethodnu odluku upućujući na određene odredbe prava Unije ne sprečava Sud da tom sudu pruži sve elemente tumačenja koji bi mogli biti korisni za donošenje odluke u postupku koji se pred njim vodi, bez obzira na to je li se nacionalni sud na njih pozvao u svojim pitanjima. U tom je smislu na Sudu da iz svih podataka koje je dostavio nacionalni sud, a osobito iz obrazloženja odluke kojom se upućuje prethodno pitanje, izvede one dijelove prava Unije koje je potrebno tumačiti uzimajući u obzir predmet spora (presuda od 29. rujna 2016., Essent Belgium, C-492/14, EU:C:2016:732, t. 43. i navedena sudska praksa).
- 48 Petnaest prethodnih pitanja postavljenih u dvama spojenim predmetima valja podijeliti na pet dijelova, tj. prvi, koji se odnosi na odredbu o troškovima zasnivanja i brisanja hipoteke, drugi, koji se odnosi na odredbu o naknadi za otvaranje, treći, koji se odnosi na eventualnu znatniju neravnotežu u pravima i obvezama stranaka koja proizlazi iz takve odredbe, četvrti, koji se odnosi na vremensko ograničenje učinaka utvrđenja ništavosti nepoštene odredbe i peti, koji se odnosi na nacionalni sustav podjele troškova u kontekstu tužbi za utvrđivanje ništavosti nepoštenih odredaba.

Prvo do šesto pitanje u predmetu C-224/19 i dva pitanja u predmetu C-259/19, koja se odnose na učinke ništavosti odredbe kojom se utvrđuju troškovi zasnivanja i brisanja hipoteke

- 49 Tim pitanjima sudovi koji su uputili zahtjev u biti pitaju treba li članak 6. stavak 1. i članak 7. stavak 1. Direktive 93/13 tumačiti na način da im se protivi to da, u slučaju ništavosti nepoštene ugovorne odredbe kojom se potrošaču nalaže plaćanje svih troškova zasnivanja i brisanja hipoteke, nacionalni sud odbije potrošaču povrat iznosa plaćenih na temelju navedene ugovorne odredbe.
- 50 U tom pogledu valja istaknuti da, prema ustaljenoj sudskoj praksi, jednom kada se neka odredba proglasi nepoštenom i stoga ništavom, na nacionalnom je sudu da u skladu s člankom 6. stavkom 1. Direktive 93/13 izuzme iz primjene tu odredbu kako ona više ne bi imala obvezujuće učinke na

potrošača, osim ako se potrošač tomu protivi (vidjeti osobito presude od 14. lipnja 2012., Banco Español de Crédito, C-618/10, EU:C:2012:349, t. 65. i od 26. ožujka 2019., Abanca Corporación Bancaria i Bankia, C-70/17 i C-179/17, EU:C:2019:250, t. 52. i navedenu sudsku praksu).

- 51 Iz toga slijedi da nacionalni sud nije ovlašten mijenjati sadržaj nepoštenih odredbi jer bi u suprotnom bio uklonjen odvrćajući učinak na prodavatelje robe ili pružatelje usluga koji nastaje samom neprimjenjivošću takvih nepoštenih odredbi na potrošače (presuda od 21. prosinca 2016., Gutiérrez Naranjo i dr., C-154/15, C-307/15 i C-308/15, EU:C:2016:980, t. 60.).
- 52 Za ugovornu odredbu koja je proglašena nepoštenom stoga treba smatrati, u načelu, kao da nikad nije postojala, tako da ne može imati učinak u odnosu na potrošača. Stoga sudsko utvrđenje nepoštenosti takve odredbe mora u načelu imati za posljedicu ponovnu uspostavu pravne i činjenične situacije potrošača u kojoj bi se nalazio da nije bilo navedene nepoštene odredbe (presuda od 21. prosinca 2016., Gutiérrez Naranjo i dr., C-154/15, C-307/15 i C-308/15, EU:C:2016:980, t. 61.).
- 53 Tako je Sud već smatrao da nacionalni sud mora poduzeti sve mjere koje prema nacionalnom pravu proizlaze iz utvrđenja nepoštenosti predmetne odredbe kako bi osigurao da ona ne obvezuje potrošača (presuda od 30. svibnja 2013., Asbeek Brusse i de Man Garabito, C-488/11, EU:C:2013:341, t. 49.). Konkretno, obveza nacionalnog suda da izuzme iz primjene nepoštenu ugovornu odredbu kojom se nalaže plaćanje iznosa za koje se utvrdi da su neosnovani ima, u načelu, odgovarajući restitucijski učinak u pogledu tih iznosa (presuda od 21. prosinca 2016., Gutiérrez Naranjo i dr., C-154/15, C-307/15 i C-308/15, EU:C:2016:980, t. 62.).
- 54 S obzirom na navedeno, valja također istaknuti da činjenica da se smatra da ugovorna odredba koja je proglašena nepoštenom nikad nije postojala opravdava primjenu eventualnih odredbi nacionalnog prava koje uređuju raspodjelu troškova zasnivanja i brisanja hipoteke u slučaju nepostojanja sporazuma stranaka. Međutim, ako te odredbe korisniku kredita stavljaju na teret sve ili dio tih troškova, ni članak 6. stavak 1. ni članak 7. stavak 1. Direktive 93/13 ne protive se tomu da se potrošaču odbije povrat dijela tih troškova koje on sam mora snositi.
- 55 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na prvo do šesto pitanje u predmetu C-224/19 i na dva pitanja u predmetu C-259/19 valja odgovoriti tako da članak 6. stavak 1. i članak 7. stavak 1. Direktive 93/13 treba tumačiti na način da im se protivi to da, u slučaju ništavosti nepoštene ugovorne odredbe kojom se potrošaču nalaže plaćanje svih troškova zasnivanja i brisanja hipoteke, nacionalni sud odbije potrošaču povrat iznosa plaćenih na temelju navedene ugovorne odredbe, osim ako odredbe nacionalnog prava koje bi se primjenjivale da nema te ugovorne odredbe nalažu potrošaču snošenje svih ili dijela tih troškova.

Sedmo, osmo, deveto i deseto pitanje u predmetu C-224/19, koja se odnose na nadzor nepoštenosti i transparentnosti ugovorne odredbe kojom se nalaže plaćanje naknade za otvaranje

- 56 Tim pitanjima sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 3., članak 4. stavak 2. i članak 5. Direktive 93/13 tumačiti na način da im se protivi nacionalna sudska praksa koja isključuje ocjenu nepoštenosti ugovorne odredbe kojom se potrošaču nalaže plaćanje naknade za otvaranje uz obrazloženje da je ona element cijene ugovora u skladu s člankom 4. stavkom 2. te direktive, smatrajući pritom da je takva ugovorna odredba dovoljna za ispunjavanje zahtjeva transparentnosti propisanog tom odredbom Direktive.
- 57 U konkretnom slučaju uvodno valja napomenuti da je sud koji je uputio zahtjev postavio sedmo, osmo, deveto i deseto pitanje polazeći od pretpostavke da članak 4. stavak 2. Direktive 93/13 nije prenesen u španjolski pravni poredak.

- 58 Međutim, kako bi se odgovorilo na postavljena pitanja, nije potrebno izjasniti se o stvarnom prenošenju članka 4. stavka 2. Direktive 93/13 u španjolski pravni poredak (vidjeti u tom smislu i analogno presudu od 3. ožujka 2020., Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, t. 42.).
- 59 Naime, s jedne strane, valja podsjetiti na to da članak 4. stavak 2. Direktive 93/13 u vezi s njezinim člankom 8. ipak dopušta državama članicama da u zakonodavstvu kojim se prenosi ta direktiva predvide da se „procjena o tome jesu li neke odredbe nepoštene” ne odnosi na ugovorne odredbe navedene u toj odredbi, pod uvjetom da su te odredbe jasno i razumljivo sastavljene (vidjeti u tom smislu presude od 3. lipnja 2010., Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid, C-484/08, EU:C:2010:309, t. 32.; od 30. travnja 2014., Kásler i Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, t. 41. i od 3. ožujka 2020., Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, t. 45.).
- 60 Konkretno, članak 4. stavak 2. Direktive 93/13 samo navodi da se „procjena o tome jesu li neke odredbe nepoštene ne odnosi na definiciju glavnog predmeta ugovora ni na primjerenost cijene i naknade na jednoj strani, i isporučene usluge i robu, na drugoj, sve dok su te odredbe jasno i razumljivo sastavljene”.
- 61 Stoga u glavnom postupku nadzor nepoštenosti može biti ograničen u skladu s navedenim člankom 4. stavkom 2. samo ako se odredba kojom se od potrošača zahtijeva plaćanje naknade za otvaranje odnosi na neku od dviju gore navedenih stvari.
- 62 U tom pogledu Sud je presudio da se ugovorne odredbe koje su obuhvaćene pojmom „glavni predmet ugovora” moraju shvatiti kao one odredbe koje utvrđuju bitne činidbe tog ugovora koje ga kao takve određuju. Nasuprot tomu, odredbe koje su akcesornog značaja u usporedbi s onima koje definiraju samu bit ugovornog odnosa ne mogu biti obuhvaćene tim pojmom (presude od 20. rujna 2017., Andrić i dr., C-186/16, EU:C:2017:703, t. 35. i 36. i navedena sudska praksa, i od 3. listopada 2019., Kiss i CIB Bank, C-621/17, EU:C:2019:820, t. 32.).
- 63 Na sudu koji je uputio zahtjev jest da ocijeni, s obzirom na narav, opću strukturu i odredbe predmetnog ugovora o zajmu kao i njegov pravni i činjenični kontekst, je li ugovorna odredba o kojoj je riječ u glavnom postupku bitan element ugovora o hipotekarnom zajmu o kojem je riječ u glavnom postupku (vidjeti analogno presudu od 3. listopada 2019., Kiss i CIB Bank, C-621/17, EU:C:2019:820, t. 33. i navedenu sudska praksu).
- 64 Međutim, kako bi se nacionalni sud usmjerio u svojoj ocjeni, korisno je pojasniti da se točan doseg pojmova „glavni predmet” i „cijena” u smislu članka 4. stavka 2. Direktive 93/13 ne može odrediti pojmom „ukupni troškovi kredita za potrošača” u smislu članka 3. točke (g) Direktive 2008/48/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2008. o ugovorima o potrošačkim kreditima i stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 87/102/EEZ (SL 2008., L 133, str. 66.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 13., str. 58.) (presuda od 26. veljače 2015., Matei, C-143/13, EU:C:2015:127, t. 47.). Naknada za otvaranje ne može se smatrati bitnom činidbom hipotekarnog zajma samo zato što je uključena u njegove ukupne troškove.
- 65 Osim toga, iz teksta članka 4. stavka 2. Direktive 93/13 proizlazi da druga kategorija odredbi čija se eventualno nepoštena priroda ne može ocijeniti ima ograničeni doseg, s obzirom na to da se odnosi samo na primjerenost predviđene cijene ili naknade i isporučene usluge ili robe jer se to isključenje objašnjava time da ne postoji nikakva tablica ili pravni kriterij koji bi mogao dati okvir i usmjeravati nadzor te primjerenosti. Ugovorne odredbe o naknadi koju potrošač dužuje davatelju kredita ili koje utječu na stvarnu cijenu koju potrošač mora potonjem platiti stoga načelno nisu obuhvaćene tom drugom kategorijom odredbi, osim u pogledu pitanja je li iznos protučinidbe ili cijene kako je ugovoren u ugovoru primjeren za uslugu koju je davatelj kredita zauzvrat pružio (presuda od 3. listopada 2019., Kiss i CIB Bank, C-621/17, EU:C:2019:820, t. 34. i 35. i navedena sudska praksa).

- 66 S druge strane, Sud je naglasio da se zahtjev jasnog i razumljivog teksta koji se nalazi u članku 5. Direktive 93/13 primjenjuje u svakom slučaju, uključujući kada je ugovorna odredba obuhvaćena područjem primjene članka 4. stavka 2. te direktive i čak i ako dotična država članica nije prenijela tu odredbu. Taj se zahtjev ne može ograničiti samo na značajku razumljivosti ugovorne odredbe na formalnom i gramatičkom planu (presuda od 3. ožujka 2020., Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, t. 46.).
- 67 Naprotiv, s obzirom na to da se sustav zaštite uspostavljen Direktivom 93/13 temelji na ideji da se potrošač nalazi u slabijem položaju u odnosu na prodavatelja robe ili pružatelja usluga, osobito što se tiče razine obaviještenosti, navedeni zahtjev treba shvatiti široko, tj. tako da nameće ne samo to da je predmetna odredba gramatički razumljiva za potrošača nego i da ugovor transparentno opisuje konkretan način funkcioniranja mehanizma na koji se odnosi predmetna odredba kao i, prema potrebi, odnos između tog mehanizma i onoga predviđenog drugim odredbama, tako da potrošač može procijeniti, na temelju preciznih i razumljivih kriterija, ekonomske posljedice koje za njega proizlaze (vidjeti u tom smislu presude od 30. travnja 2014., Kásler i Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, t. 70. do 73.; od 3. listopada 2019., Kiss i CIB Bank, C-621/17, EU:C:2019:820, t. 37. i od 3. ožujka 2020., Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, t. 43.).
- 68 Sud koji je uputio zahtjev mora ispitati jasnoću i razumljivost odredbe o kojoj je riječ u glavnom postupku s obzirom na sve relevantne činjenične elemente, uključujući oglašavanje i informacije koje je davatelj kredita učinio dostupnima u sklopu pregovaranja o sklapanju ugovora o zajmu, vodeći računa o razini pažnje koja se može očekivati od prosječnog potrošača koji je uobičajeno informiran i koji postupi s razumnom pažnjom i razboritošću (vidjeti u tom smislu presude od 30. travnja 2014., Kásler i Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, t. 74.; od 26. veljače 2015., Matei, C-143/13, EU:C:2015:127, t. 75.; od 20. rujna 2017., Andrić i dr., C-186/16, EU:C:2017:703, t. 46. i 47. i od 3. ožujka 2020., Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, t. 46.).
- 69 Iz toga slijedi da se članak 4. stavak 2. Direktive 93/13 i njezin članak 5. protive sudskoj praksi prema kojoj se smatra da je ugovorna odredba sama po sebi transparentna, bez potrebe ispitivanja poput onog opisanog u prethodnoj točki.
- 70 U tim je okolnostima na nacionalnom sudu da provjeri, kad uzima u obzir sve okolnosti sklapanja ugovora, je li financijska institucija potrošaču priopćila dovoljno elemenata kako bi se potonji upoznao sa sadržajem i funkcioniranjem ugovorne odredbe kojom mu se nalaže plaćanje naknade za otvaranje kao i o njegovoj ulozi u ugovoru o zajmu. Na taj način potrošač ima pristup razlozima koji opravdavaju tu naknadu (vidjeti analogno presudu od 26. veljače 2015., Matei, C-143/13, EU:C:2015:127, t. 77.) i može ocijeniti doseg svoje obveze i, konkretno, ukupan trošak tog ugovora.
- 71 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na sedmo, osmo, deveto i deseto pitanje valja odgovoriti tako da članak 3., članak 4. stavak 2. i članak 5. Direktive 93/13 treba tumačiti na način da se ugovorne odredbe koje su obuhvaćene pojmom „glavni predmet ugovora” trebaju shvatiti kao one koje utvrđuju bitne činidbe tog ugovora i koje ga kao takve određuju. Nasuprot tomu, odredbe koje su akcesornog značaja u usporedbi s onima koje definiraju samu bit ugovornog odnosa ne mogu biti obuhvaćene tim pojmom. Činjenica da je naknada za otvaranje uključena u ukupan trošak hipotekarnog zajma ne može odrediti da je ona njegova bitna činidba. U svakom slučaju, sud države članice dužan je provjeriti jasnoću i razumljivost ugovorne odredbe koja se odnosi na glavni predmet ugovora, i to neovisno o prenošenju članka 4. stavka 2. te direktive u pravni poredak te države članice.

Jedanaesto pitanje, koje se odnosi na eventualnu znatniju neravnotežu u pravima i obvezama stranaka zbog ugovorne odredbe kojom se nalaže plaćanje naknade za otvaranje

- 72 Jedanaestim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u predmetu C-224/19 u biti pita treba li članak 3. stavak 1. Direktive 93/13 tumačiti na način da ugovorna odredba ugovora o zajmu sklopljenog između potrošača i financijske institucije kojom se potrošaču nalaže plaćanje naknade za otvaranje stvara na štetu potrošača znatniju neravnotežu u pravima i obvezama ugovornih stranaka u suprotnosti sa zahtjevom dobre vjere, kad financijska institucija ne dokaže da ta naknada odgovara stvarno pruženim uslugama i nastalim troškovima.
- 73 Najprije treba pojasniti da je, u skladu s ustaljenom sudskom praksom, Sud na tom području nadležan za tumačenje pojma „nepoštena ugovorna odredba” navedenog u članku 3. stavku 1. Direktive 93/13 kao i za tumačenje mjerila koja nacionalni sudac može ili mora primijeniti kada ispituje ugovornu odredbu u svjetlu odredbi te direktive, pri čemu mora odlučiti, uzimajući u obzir ta mjerila, o konkretnoj kvalifikaciji određene ugovorne odredbe ovisno o okolnostima konkretnog slučaja. Iz toga proizlazi da se Sud mora ograničiti na to da sudu koji je uputio zahtjev pruži naznake o kojima potonji mora voditi računa radi ocjenjivanja nepoštenosti dotične odredbe (presuda od 3. listopada 2019., Kiss i CIB Bank, C-621/17, EU:C:2019:820, t. 47. i navedena sudska praksa).
- 74 Kada je riječ o pitanju je li poštovan zahtjev dobre vjere u smislu članka 3. stavka 1. Direktive 93/13, važno je napomenuti da, s obzirom na njezinu uvodnu izjavu 16., nacionalni sud mora s tim u vezi provjeriti je li prodavatelj robe ili pružatelj usluga, pod uvjetom da je na pošten i pravedan način poslovao s potrošačem, mogao razumno očekivati da će potonji prihvatiti takvu odredbu slijedom pojedinačnih pregovora (presuda od 3. listopada 2019., Kiss i CIB Bank, C-621/17, EU:C:2019:820, t. 50.).
- 75 Sud je presudio da znatnija neravnoteža može proizlaziti iz same činjenice da dovoljno ozbiljno oštećuje pravni položaj u koji je na temelju primjenjivih nacionalnih odredbi stavljen potrošač kao stranka predmetnog ugovora, bilo u obliku ograničenja sadržaja prava koja prema tim odredbama ima na temelju ugovora ili ograničenja u njihovu korištenju ili pak u obliku nametanja dodatne obveze koja nije predviđena nacionalnim pravilima (presuda od 3. listopada 2019., Kiss i CIB Bank, C-621/17, EU:C:2019:820, t. 51.).
- 76 Osim toga, iz članka 4. stavka 1. Direktive 93/13 proizlazi da se nepoštenost ugovorne odredbe ocjenjuje tako da se u obzir uzimaju priroda robe ili usluga na koje se ugovor odnosi u vrijeme kada je ugovor sklopljen, sve popratne okolnosti sklapanja ugovora i sve ostale odredbe tog ugovora ili nekog drugog ugovora o kojem on ovisi (presuda od 3. listopada 2019., Kiss i CIB Bank, C-621/17, EU:C:2019:820, t. 52.).
- 77 Na sudu koji je uputio zahtjev jest da s obzirom na te kriterije ocijeni eventualnu nepoštenost odredbe o kojoj je riječ u glavnom postupku.
- 78 U tom pogledu treba uzeti u obzir činjenicu da, kao što to proizlazi iz navoda suda koji je uputio zahtjev, u skladu sa Zakonom 2/2009, naknade ili troškovi prebačeni na klijenta moraju odgovarati stvarno pruženim uslugama ili troškovima. Iz toga slijedi da ugovorna odredba koja bi imala za učinak izuzimanje prodavatelja robe ili pružatelja usluga od obveze dokazivanja da su ti uvjeti ispunjeni u pogledu naknade za otvaranje može, pod uvjetom da to provjeri sud koji je uputio zahtjev s obzirom na sve odredbe ugovora, nepovoljno utjecati na pravni položaj potrošača i, slijedom toga, na njegovu štetu stvoriti znatniju neravnotežu u suprotnosti sa zahtjevom dobre vjere.
- 79 S obzirom na prethodna razmatranja, na jedanaesto pitanje u predmetu C-224/19 valja odgovoriti tako da članak 3. stavak 1. Direktive 93/13 treba tumačiti na način da ugovorna odredba ugovora o zajmu sklopljenog između potrošača i financijske institucije kojom se potrošaču nalaže plaćanje naknade za otvaranje može stvoriti na štetu potrošača znatniju neravnotežu u pravima i obvezama ugovornih

stranaka u suprotnosti sa zahtjevom dobre vjere, kad financijska institucija ne dokaže da ta naknada odgovara stvarno pruženim uslugama i nastalim troškovima, što je na sudu koji je uputio zahtjev da provjeri.

Trinaesto pitanje u predmetu C-224/19, koje se odnosi na ograničenje učinaka ništavosti nepoštene odredbe određivanjem roka zastare

- 80 Svojim trinaestim pitanjem postavljenim u predmetu C-224/19, koje valja ispitati prije dvanaestog pitanja, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 6. stavak 1. i članak 7. stavak 1. Direktive 93/13 tumačiti na način da im se ne protivi nacionalna sudska praksa koja predviđa da podnošenje tužbe radi isticanja restitutivnih učinaka utvrđenja ništavosti nepoštene ugovorne odredbe podliježe roku zastare, iako na temelju nacionalnog zakonodavstva tužba za utvrđenje apsolutne ništavosti ugovorne odredbe ne podliježe zastari.
- 81 U tom pogledu valja podsjetiti na to da se zaštita koju Direktiva 93/13 osigurava potrošačima protiv nacionalnom propisu koji nacionalnom sudu po isteku prekluzivnog roka zabranjuje utvrđivanje nepoštenosti odredbe unesene u ugovor sklopljen između prodavatelja robe ili pružatelja usluga i potrošača (presuda od 21. studenoga 2002., Cofidis, C-473/00, EU:C:2002:705, t. 38.).
- 82 Međutim, Sud je već priznao da zaštita potrošača nema apsolutan karakter (presuda od 21. prosinca 2016., Gutiérrez Naranjo i dr., C-154/15, C-307/15 i C-308/15, EU:C:2016:980, t. 68.) i da je određivanje razumnih prekluzivnih rokova za pokretanje postupaka u interesu pravne sigurnosti u skladu s pravom Unije (presude od 6. listopada 2009., Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, EU:C:2009:615, t. 41. i od 21. prosinca 2016., Gutiérrez Naranjo i dr., C-154/15, C-307/15 i C-308/15, EU:C:2016:980, t. 69.).
- 83 U tom pogledu valja istaknuti da, u nedostatku posebnih propisa Unije u tom području, načini provedbe zaštite potrošača predviđene člankom 6. stavkom 1. i člankom 7. stavkom 1. Direktive 93/13 stvar su unutarnjeg pravnog poretka država članica na temelju načela njihove procesne autonomije. Međutim, ta pravila ne mogu biti manje povoljna od onih kojima se uređuju slične unutarnje situacije (načelo ekvivalentnosti), niti smiju biti oblikovana tako da je u praksi nemoguće ili pretjerano teško izvršavati prava dodijeljena pravnim poretkom Unije (načelo djelotvornosti) (u tom pogledu osobito vidjeti presudu od 26. listopada 2006., Mostaza Claro, C-168/05, EU:C:2006:675, t. 24. i navedenu sudska praksu).
- 84 Iz toga slijedi da se pravu Unije ne protivi nacionalni propis koji, propisujući nezastarivost tužbe za utvrđenje ništavosti nepoštene odredbe iz ugovora sklopljenog između prodavatelja robe ili pružatelja usluge i potrošača, podvrgava roku zastare tužbu radi isticanja restitucijskih učinaka tog utvrđenja, pod uvjetom poštovanja načela ekvivalentnosti i djelotvornosti.
- 85 Što se konkretno tiče poštovanja načela djelotvornosti, Sud je već presudio da svaki slučaj u kojem se postavlja pitanje čini li nacionalna postupovna odredba nemogućom ili pretjerano teškom primjenu prava Unije mora biti analiziran uzimajući u obzir mjesto te odredbe u cjelokupnom postupku, njegovo odvijanje i osobitosti pred različitim nacionalnim sudovima. U tom pogledu valja, prema potrebi, uzeti u obzir načela na kojima se temelji nacionalni pravosudni sustav, kao što su to zaštita pravâ obrane, načelo pravne sigurnosti i dobro odvijanje postupka (presuda od 26. lipnja 2019., Addiko Bank, C-407/18, EU:C:2019:537, t. 48. i navedena sudska praksa).
- 86 U glavnom postupku sud koji je uputio zahtjev navodi da je riječ o eventualnoj primjeni na tužbu radi isticanja restitucijskog učinka utvrđenja ništavosti nepoštene odredbe hipotekarnog ugovora zastarnog roka od pet godina predviđenog člankom 1964. stavkom 2. Građanskog zakonika.

- 87 Budući da se u sudskoj praksi Suda smatralo da su rokovi zastare od tri godine (presuda od 15. travnja 2010., Barth, C-542/08, EU:C:2010:193, t. 28.) ili dvije godine (presuda od 15. prosinca 2011., Banca Antoniana Popolare Veneta, C-427/10, EU:C:2011:844, t. 25.) u skladu s načelom djelotvornosti, treba smatrati da rok zastare od pet godina za tužbu radi isticanja restitucijskog učinka utvrđenja ništavosti nepoštene odredbe nije takav da, u načelu i ne dovodeći u pitanje ocjenu koju sud koji je uputio zahtjev treba provesti s obzirom na elemente iz točke 85. ove presude, čini praktički nemogućim ili pretjerano teškim ostvarivanje prava iz Direktive 93/13.
- 88 Sud koji je uputio zahtjev također se u biti pita o usklađenosti s načelom djelotvornosti u vezi s načelom pravne sigurnosti nacionalne sudske prakse prema kojoj rok zastare od pet godina za podnošenje tužbe radi isticanja restitutivnih učinaka utvrđenja ništavosti nepoštene ugovorne odredbe počinje teći od sklapanja ugovora koji sadržava tu odredbu.
- 89 Iz odluke kojom se upućuje prethodno pitanje proizlazi da taj rok, predviđen člankom 1964. stavkom 2. Građanskog zakonika, počinje teći od sklapanja ugovora o hipotekarnom zajmu koji sadržava nepoštenu odredbu, što je, međutim, na sudu koji je uputio zahtjev da provjeri.
- 90 U tom pogledu valja uzeti u obzir okolnost da je moguće da potrošači nisu svjesni nepoštenosti odredbe ugovora o hipotekarnom zajmu ili ne percipiraju opseg svojih prava koja proizlaze iz Direktive 93/13 (vidjeti u tom smislu presudu od 13. rujna 2018., Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, t. 69.).
- 91 Međutim, primjena roka zastare od pet godina koji počinje teći od sklapanja ugovora, s obzirom na to da podrazumijeva da potrošač može tražiti povrat plaćanja na temelju izvršenja ugovorne odredbe za koju je utvrđeno da je nepoštena samo tijekom pet godina nakon potpisivanja ugovora, neovisno o tome je li imao ili je mogao razumno znati za nepoštenost te odredbe, pretjerano otežava ostvarivanje pravâ tog potrošača koja su dodijeljena Direktivom 93/13 i time povređuje načelo djelotvornosti u vezi s načelom pravne sigurnosti.
- 92 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na trinaesto pitanje postavljeno u predmetu C-224/19 valja odgovoriti tako da članak 6. stavak 1. i članak 7. stavak 1. Direktive 93/13 treba tumačiti na način da im se ne protivi to da podnošenje tužbe radi ostvarivanja restitucijskih učinaka utvrđenja ništavosti nepoštene ugovorne odredbe podliježe roku zastare, pod uvjetom da početak tog roka i njegovo trajanje ne čine praktički nemogućim ili pretjerano teškim ostvarivanje potrošačeva prava na zahtijevanje takvog povrata.

Dvanaesto pitanje u predmetu C-224/19, koje se odnosi na usklađenost zakonskog sustava raspodjele troškova s Direktivom 93/13

- 93 Svojim dvanaestim pitanjem postavljenim u predmetu C-224/19 sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 6. stavak 1. i članak 7. stavak 1. Direktive 93/13 tumačiti na način da im se protivi sustav koji dopušta da dio postupovnih troškova snosi potrošač, ovisno o visini neosnovano plaćenih iznosa koji su mu vraćeni nakon utvrđenja ništavosti ugovorne odredbe zbog njezine nepoštenosti.
- 94 Naime, iz elemenata spisa koji su podneseni Sudu proizlazi da primjena članka 394. LEC-a može imati za učinak to da se prodavatelju robe ili pružatelju usluga ne naloži snošenje svih troškova ako je u potpunosti prihvaćena potrošačeva tužba za utvrđenje ništavosti nepoštene ugovorne odredbe, ali je samo djelomično prihvaćena tužba za povrat iznosa plaćenih na temelju te odredbe.
- 95 U tom pogledu iz sudske prakse navedene u točki 83. ove presude proizlazi da raspodjela troškova sudskog postupka pred nacionalnim sudovima ulazi u postupovnu autonomiju država članica pod uvjetom poštovanja načela ekvivalentnosti i djelotvornosti.

- 96 Tako treba napomenuti da ništa u spisu podnesenom Sudu ne dopušta zaključak da se to uređenje primjenjuje na drukčiji način ovisno o tome je li predmetno pravo dodijeljeno pravom Unije ili nacionalnim pravom. Međutim, potrebno je odlučiti o pitanju je li u skladu s načelom djelotvornosti da se potrošaču naloži snošenje troškova postupka ovisno o iznosima koji su mu vraćeni, iako je uspio u postupku u pogledu nepoštenosti sporne odredbe.
- 97 Što se tiče pitanja poštovanja načela djelotvornosti, ono se mora ocijeniti s obzirom na elemente navedene u točki 85. ove presude.
- 98 U ovom slučaju, Direktivom 93/13 potrošaču se daje pravo da se obrati sudu kako bi se utvrdila nepoštenost ugovorne odredbe i kako se ona ne bi primijenila. Međutim, kad bi ishod podjele troškova takvog postupka ovisio samo o neosnovano plaćenim iznosima čiji se povrat nalaže, to potrošača može odvratiti od ostvarivanja navedenog prava, s obzirom na troškove koji bi nastali sudskom tužbom (vidjeti u tom smislu presudu od 13. rujna 2018., Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, t. 69.).
- 99 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na dvanaesto pitanje postavljeno u predmetu C-224/19 valja odgovoriti tako da članak 6. stavak 1. i članak 7. stavak 1. Direktive 93/13 te načelo djelotvornosti treba tumačiti na način da im se protivi sustav koji dopušta da dio postupovnih troškova snosi potrošač, ovisno o visini neosnovano plaćenih iznosa koji su mu vraćeni nakon utvrđenja ništavosti ugovorne odredbe zbog njezine nepoštenosti, s obzirom na to da takav sustav stvara znatnu prepreku koja potrošača može odvratiti od ostvarivanja prava na djelotvorni sudski nadzor eventualne nepoštenosti ugovornih odredaba, kako je dodijeljeno Direktivom 93/13.

Troškovi

- 100 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (četvrto vijeće) odlučuje:

1. Članak 6. stavak 1. i članak 7. stavak 1. Direktive Vijeća 93/13/EEZ od 5. travnja 1993. o nepoštenim uvjetima u potrošačkim ugovorima treba tumačiti na način da im se protivi to da, u slučaju ništavosti nepoštene ugovorne odredbe kojom se potrošaču nalaže plaćanje svih troškova zasnivanja i brisanja hipoteke, nacionalni sud odbije potrošaču povrat iznosa plaćenih na temelju navedene ugovorne odredbe, osim ako odredbe nacionalnog prava koje bi se primjenjivale da nema te ugovorne odredbe nalažu potrošaču snošenje svih ili dijela tih troškova.
2. Članak 3., članak 4. stavak 2. i članak 5. Direktive 93/13 treba tumačiti na način da se ugovorne odredbe koje su obuhvaćene pojmom „glavni predmet ugovora” trebaju shvatiti kao one koje utvrđuju bitne činidbe tog ugovora i koje ga kao takve određuju. Nasuprot tomu, odredbe koje su akcesornog značaja u usporedbi s onima koje definiraju samu bit ugovornog odnosa ne mogu biti obuhvaćene tim pojmom. Činjenica da je naknada za otvaranje uključena u ukupan trošak hipotekarnog zajma ne može odrediti da je ona njegova bitna činidba. U svakom slučaju, sud države članice dužan je provjeriti jasnoću i razumljivost ugovorne odredbe koja se odnosi na glavni predmet ugovora, i to neovisno o prenošenju članka 4. stavka 2. te direktive u pravni poredak te države članice.
3. Članak 3. stavak 1. Direktive 93/13 treba tumačiti na način da ugovorna odredba ugovora o zajmu sklopljenog između potrošača i financijske institucije kojom se potrošaču nalaže plaćanje naknade za otvaranje može stvoriti na štetu potrošača znatniju neravnotežu u

pravima i obvezama ugovornih stranaka u suprotnosti sa zahtjevom dobre vjere, kad financijska institucija ne dokaže da ta naknada odgovara stvarno pruženim uslugama i nastalim troškovima, što je na sudu koji je uputio zahtjev da provjeri.

4. Članak 6. stavak 1. i članak 7. stavak 1. Direktive 93/13 treba tumačiti na način da im se ne protivi to da podnošenje tužbe radi ostvarivanja restitucijskih učinaka utvrđenja ništavosti nepoštenih ugovorne odredbe podliježe roku zastare, pod uvjetom da početak tog roka i njegovo trajanje ne čine praktički nemogućim ili pretjerano teškim ostvarivanje potrošačeva prava na zahtijevanje takvog povrata.
5. Članak 6. stavak 1. i članak 7. stavak 1. Direktive 93/13 te načelo djelotvornosti treba tumačiti na način da im se protivi sustav koji dopušta da dio postupovnih troškova snosi potrošač, ovisno o visini neosnovano plaćenih iznosa koji su mu vraćeni nakon utvrđenja ništavosti ugovorne odredbe zbog njezine nepoštenosti, s obzirom na to da takav sustav stvara znatnu prepreku koja potrošača može odvratiti od ostvarivanja prava na djelotvorni sudski nadzor eventualne nepoštenosti ugovornih odredaba, kako je dodijeljeno Direktivom 93/13.

Potpisi